

Innspillene er utformet av Norges 11 største nettselskap; Agder Energi Nett, Arva, BKK Nett, Elvia, Glitre Energi Nett, Lede, Linea, Lyse Elnett, Mørenett, Norgesnett og Tensio, som til sammen representerer over 77 prosent av nettkundene i Norge.

1 Innledning og oppsummering

Vi viser til et konstruktivt møte med Energiministeren og OED den 11. mars. Vi ønsker vi å spille inn noen punkter som på relativt kort sikt kan bidra til:

- A. Reduserte ledetider
- B. Økt proaktiv nettutbygging
- C. Rettferdig finansiering av nett

Innføring av forslagene i dette notatet vil bidra til forbedringer, men ikke tilstrekkelig til at behovet for en helhetlig elektrifiseringsstrategi faller bort.

Tabell 1: Oppsummering av forlag

Kategori	Vi foreslår	Bidrag		
		Redusert ledetid	Proaktiv utbygging	God finansiering
Konsesjon	<i>Nettselskapene videreutvikler sine interne konsesjonsprosesser</i>	x	x	
	<i>Konsesjonsprosessen forenkles ved minimale konsekvenser for miljø og landskap, som spesielt gjelder oppgradering av eksisterende anlegg</i>	x		
	<i>Krav til detaljeringsnivå i konsesjonssøknader reduseres der det har minimal ytre påvirkning</i>	x		
	<i>Terskelen for hvilke saker som kan tas helt opp til OED økes og NVE kan håndtere en klage ut fra fastsatte kriterier før den går opp til OED</i>	x		
	<i>Bemanningen hos NVE og OED for konsesjonsbehandling økes</i>	x		
	<i>Flere deler av konsesjonsprosessen kjøres parallelt</i>	x		
	<i>Områdekonsesjon for kabler opp til og med 132 kV</i>	x	x	
Anleggsbidrag og finansiering av nye nettanlegg	<i>Subsidier til nettkostnadene for enkelte kundegrupper finansieres eksternt</i>			x
	<i>Tiårsregelen gjøres gjeldende for nettanlegg som ikke er initiert som et anlegg finansiert av anleggsbidrag</i>	x	x	x
	<i>Innmatingstariffen i regionalt distribusjonsnett sendes til det regionale nettselskapet</i>			x

Betinget tilknytning	<i>OEDs høringsforslag om betinget tilknytning av forbruk støttes</i>	x	x	x
DSO-rollen	<i>Regionalnettseiere får tilgang til virkemidler for å håndtere flaskehalsler som oppstår også på høyere spenningsnivå i regionalt distribusjonsnett når dette er rasjonelt for å unngå/ redusere/ utsette nettinvesteringer</i>	x	x	
Koordinering myndigheter	<i>Energimeldingen må gjøre alle departement, fylker og kommuner oppmerksomme på deres rolle i raske konsesjonsprosesser og koordinering for øvrig</i>	x		

2 Raskere og bedre konsesjonsprosesser

Når samfunnet skal elektrifiseres, er det behov for mange nye tillatelser til elektriske anlegg, som ladestasjoner, landstrømanlegg, kraftverk og industri. For å bygge og drive kraftoverføringsanlegg må det, der nettselskapet ikke har områdekonsesjon, utarbeides søknader om anleggskonsesjon som behandles av NVE. Nettkonsesjonsprosessen tar tid og bidrar til lange ledetider for oppgradert eller nytt nett som er nødvendig for elektrifiseringen. Vi foreslår her enkle tiltak for raskere og bedre konsesjonsprosesser, men anbefaler en fullstendig gjennomgang og vurdering av hele konsesjonsprosessen ved utarbeidelse av en elektrifiseringsstrategi.

2.1 Nettselskapenes bidrag til bedre konsesjonsprosesser

Nettselskapet er en av partene i konsesjonsprosessene for nettanlegg og har et viktig ansvar i å sørge for rask håndtering av de stegene i prosessene de har ansvar for. Vi jobber med å utvikle våre interne prosesser:

- Bedre struktur i prosessene internt og overfor kunde. Energi Norges «beste praksis»-prosjekt om tilknytning av noen kundetyper er et eksempel på dette.
- Bedre og mer tydelig dialog med kunden om hva de faktisk trenger når de ber om nettkapasitet. Flere av nettselskapene setter opp utredningsavtaler med kunden allerede i en tidlig fase der kunden ikke har besluttet å gjennomføre tiltaket. Det gir en gjensidig bekreftelse fra begge parter på at man skal bruke tid og kostnader på utredning. I denne fasen kan også framdriftsplan diskuteres slik at kunden får et realistisk bilde på ledetid på nett.
- Økt fokus på tilgjengelige data for å fange opp mulige prosjekter så tidlig som mulig (kommuner, arealplaner osv.). Flere av nettselskapene har startet oppsøkende aktiviteter for å fange opp mulige prosjekter med behov for nettkapasitet for å starte diskusjonen om nettspørsmål så tidlig som mulig i prosessen.
- Utvikling av nye verktøy for å gjøre det enklere for kunder med noe geografisk fleksibilitet å finne steder med ledig kapasitet der tilknytning kan gå raskt.
- Gjøre avklaringer med kommuner og fylker så tidlig som mulig i en konsesjonsprosess for å avklare viktige punkter og redusere uklarheter i en konsesjonssøknad.

2.2 Forenkle regelverket og krav for nettprosjekt med begrensede eksterne konsekvenser

Konsesjonsprosessen vil være raskere og smidigere ved å redusere krav til konsesjonssøknad og forenkle konsesjonsbehandling i enkelte saker.

Vi foreslår at konsesjonsprosessen forenkles i prosjekter med minimale konsekvenser for miljø og landskap, som spesielt gjelder oppgradering av eksisterende anlegg. Det bør ikke stilles krav til konsesjonssøknad for trafostasjoner som ikke påvirker ytre miljø, som ved oppgradering av trafo i eksisterende stasjonsbygg. Konsesjonsprosessen bør også forenkles for kraftlinjer i eksisterende trase. Kravene til konsesjonssøknad bør reduseres hvis linjer bygges i en eksisterende trase, og utredning og konsesjonsbehandling forenkles hvis spenningsoppgradering gjøres parallelt med fjerning av eksisterende kraftlinje. I disse tilfellene er fotavtrykket av anleggsendringen tilnærmet uendret. Et forslag her kan være å gi fortrinnsrett i konsesjonskøen hvis det gjelder utvidelse og fornyelse av eksisterende anlegg.

Vi foreslår å redusere krav til detaljeringsnivå i konsesjonssøknader der det har minimal ytre påvirkning for en hurtigere og mer samfunnsøkonomisk prosess. De siste ti årene har kravene til detaljer i konsesjonssøknadene økt betydelig. Tidligere fikk vi konsesjon på en trafostasjon på opptil en gitt ytelse, inkludert tilhørende kontroll- og apparatanlegg. Nå må alle detaljer spesifiseres i en tidlig fase og en konsesjonssøknad må sendes på nytt ved mindre endringer underveis. Det gir en veldig omfattende prosjektering allerede i konsesjonsfasen før man vet om anleggene blir godkjent og det skal ikke store endringer til før man må sende endringsmelding. Det bør også være noe fleksibilitet på valg innenfor anleggsgruppe i en konsesjonssøkt løsning slik at man med mindre risiko kan starte prosjektering tidligere, med fleksibilitet i teknologivalg som f.eks. mastetype. En slik endring vil gi raskere prosess og mulighet for å gjøre noen steg i parallell.

2.3 Forbedre og forenkle konsesjonsprosessen

Konsesjonsprosessen og -behandlingen er tidkrevende, og NVE mottar svært mange konsesjonssøknader. En forenklet og forbedret konsesjonsprosess kan redusere ledetidene.

NVEs vedtak kan påklages til OED som medfører ytterligere saksbehandlingstid. Terskelen for at en sak behandles hos OED er for lav, og vi har eksempler på at en klage fra en grunneier som eier kun 100 meter (utmark) av en flere km lang trase forlenger konsesjonsprosessen ved å påklage til OED. *Vi foreslår at terskelen for hvilke saker som kan tas helt opp til OED økes og at NVE kan håndtere en klage ut fra fastsatte kriterier før den går opp til OED.*

For å redusere tidsbruken og ventetid på saksbehandling i konsesjonsprosessen trengs det ressurser og bemanning. *Vi foreslår å øke bemanningen hos NVE med flere saksbehandlere og minst en regionalkontakt i NVE som kjenner saker fra området. Vi foreslår også økt bemanning hos OED for raskere behandling av klagesaker. Her er det også viktig at vi sikrer nok ressurser til konsesjonsprosessen i våre egne selskaper.*

I dag er konsesjonsprosessene for alle saksgangene sekvensielle. Her bør det vurderes om man kan kjøre flere deler av prosessen parallelt i prioriterte prosjekter for å redusere behandlingstiden. Et eksempel er prosjektering som kan gjøres parallelt med vurderingen hos NVE dersom kravene til detaljer blir redusert som omtalt i 2.2.

2.4 Områdekonsesjon for kabler opp til og med 132 kV

Nettselskapene har i dag områdekonsesjon for lokalt distribusjonsnett. Dette innebærer at nettselskapene ikke trenger å søke konsesjon innenfor eget område for å utvikle og bygge nett. Regionalt distribusjonsnett er konsesjonsbelagt siden disse anleggene har større påvirkning på omgivelsene og kraftsystemet ellers enn det som er tilfellet for lavere spenningsnivå.

Kabler opp til og med 132 kV har mindre påvirkning på omgivelsene i og med at de ligger i bakken. *Vi foreslår områdekonsesjon for kabler opp til disse spenningsnivåene. Det vil bidra til en raskere overgang til 132 kV og raskere tilgang på økt kapasitet i byer der kabling er vanlig. En områdekonsesjon tilsvarende det vi foreslår her er allerede gitt for Oslo by. Vårt forslag innebærer en utvidet bruk av praksisen som er etablert i Oslo by.*

3 Statnett

Vi støtter programerklæring til ny konsernsjef i Statnett om mer smidige prosesser. Vi ser at flere av Statnetts prosesser og vurderinger som påvirker nettselskapenes nettutbygging tar lang tid. KVV

(konseptvalgutredning) må avklares før man kan velge løsning og sende søknad, og her er det lange ventetider på utredninger. Det tar også lang tid å få godkjent søknad om valg av tekniske løsninger som må være godkjent av systemansvarlig før konsesjonssøknad.

4 Anleggsbidrag og finansiering av nye nettanlegg

4.1 Subsidier til nettkostnader for utvalgte kunder bør skje eksternt, ikke fra andre nettkunder

Vi får i økende grad klager på anleggsbidrag til nettinvesteringer og nettleie. Nettet er et spleiselag mellom alle våre kunder, og vi ser det som et godt prinsipp at de som har nytte av nettanlegg/-kapasitet også bidrar til dekning av nettet de har behov for (men en andel av kostnadene til nye anlegg vil som hovedregel sosialiseres på alle kunder i noen grad). Likevel ser vi at kostnadene våre kunder blir påført kan være en stor utfordring i å realisere prosjekter som samfunnet ønsker. Dette er et dilemma vi gjerne kan se nærmere på i en elektrifiseringsstrategi.

Vi foreslår at subsidier til nettkostnadene for enkelte kundegrupper finansieres eksternt framfor fra våre andre nettkunder gjennom sosialisering av nettkostnadene.

4.2 Tiårsregel bør gjelde også for nettanlegg som ikke initielt er finansiert med anleggsbidrag

I dagens regulering dekkes nettanlegg for å knytte til en ny kunde av kunden selv gjennom anleggsbidrag. I tillegg vil nye kunder som knyttes til nettanlegg som er anleggsbidragsfinansiert betale anleggsbidrag i ti år etter at den første kunden er knyttet til anlegget. Dette er den såkalte «tiårsregelen».

Vi foreslår at tiårsregelen også kan gjelde for nettanlegg som ikke er finansiert gjennom anleggsbidrag. En slik endring vil gjøre det enklere for nettselskapene å ta noe høyere risiko og bygge nett proaktivt i områder med sannsynlig høy vekst i etterspørselen. Det vil også bidra til at ikke eksisterende kunder må ta hele kostnadsrisikoen ved proaktiv nettutbygging gjennom økt nettleie, men at prinsippet om at kunden med behov for nett fortsatt tar kostnaden. Gevinsten for nye kunder vil være økt sannsynlighet for at nett er på plass i tide til å dekke behovet.

4.3 Lokale nettkunder bør ikke dekke nettkostnader for regional produksjon

I dag blir innmatingstariffen fra produksjon i regionalt distribusjonsnett sendt videre til overliggende nett, altså Statnett. Dermed dekkes nettkostnadene, foruten marginaltapet, i regionalt distribusjonsnett av forbrukerkundene alene. Konsekvensen av dette er at forbrukerkunder i nettområder med mye produksjon får en høyere nettleie enn forbrukerkunder i andre deler av landet. Dette er særlig viktig fordi det i flere områder med mye ny produksjon er få forbrukerkunder å fordele nettkostnaden på. I en framtid der forbrukerkunder også må dekke en andel av nettkostnadene til elektrifisering, er vi bekymret for at kostnadsbyrden blir uforholdsmessig stor på forbrukerkunder i enkelte regioner og at vi kan se tilfeller av «nettleieopprør» tilsvarende fergeopprør ulike steder i landet.

Vi foreslår at innmatingstariffen i regionalt distribusjonsnett sendes til det regionale nettselskapet og ikke til Statnett.

5 Betinget tilknytning

I mars 2020 sendte RME et brev til OED med forslag om å åpne for tilknytning med vilkår for forbrukerkunder. Tilknytning med vilkår er aktuelt i tilfeller hvor det er gjensidig enighet mellom nettselskap og kunde om å inngå avtale med vilkår om utkobling eller reduksjon i forbruket som alternativ til nettinvesteringer. Eksempler på kundegrupper hvor betinget tilknytning er aktuelt er ferger, datasentre og norsk sokkel. Ordningen skal være et kostnadseffektivt alternativ til å bygge nett. I dag er tillater ikke regelverket tilknytning av forbruk med vilkår.

2. september 2020 sendte OED et forslag til endring i forskrift om nettregulering og energimarkedet ut på høring:

«Forslaget vil legge til rette for at nye netttilknytninger eller forbruksøkninger kan gjennomføres uten at det er nødvendig å investere i nettanlegg for at tilknytningen skal være driftsmessig forsvarlig.

Gevinsten for nettselskapet og kunden er at man unngår kostnaden ved å investere i nett. I mange tilfeller vil nettselskapet også kunne gi raskere tilknytning. Forslaget vil bidra til en mer effektiv utnyttelse av eksisterende strømmnett, og til at man kan unngå å måtte investere i nytt nett.»

Vi støtter OEDs høringsforslag om betinget tilknytning av forbruk og venter på avklaring fra OED.

6 DSO-rollen

Bygging av regionalt distribusjonsnett har lange ledetider og det er på dette nivået vi vil få størst utfordringer med flaskehals med et høyt tempo på elektrifiseringen. Bedre drift, koordinering mellom nettnivåer/-områder og økt bruk av fleksibilitet vil være viktig for å unytte dagens nettkapasitet best mulig slik at flere nye kunder kan kobles til i påvente av nettutbygging eller som alternativer til nett. Det skjer store endringer i distribusjonsnettene med økt innmating av ny produksjon fra vind, vann og sol. Flere kunder blir plusskunder og flyten i nettet går ikke lengre kun en vei. Framtidens kraftsystem krever en betydelig mer aktiv drift på alle nettnivå. Et utvidet ansvar til regionalnettseiere vil sikre mer desentral og robust nettdrift.

I utviklingen av en DSO-rolle og ved rolleavklaring mellom Statnett og nettselskapene er det viktig å sikre at nettselskapene har tilgang til en tilstrekkelig verktøykasse som alternativ til nett. Vi ser en fare i at Statnett er de eneste som har tilgang til fleksibilitetsvirkemidler i regionalt distribusjonsnett og at de regionale nettselskapenes eneste virkemiddel for å løse utfordringer er nettinvesteringer slik tilfellet er i dag.

Et regneeksempel på en slik problemstilling er hentet fra tidligere Eidsiva i 2018. Pga. planer om mye ny vind- og vannkraft i et område, ble det planlagt å utvide kapasiteten i en trafostasjon for å dekke en stor overlast noen få timer hvert år. Nåverdien av kostnaden for investeringen var på ca. 24 MNOK. Alternativt kunne Statnett sin ordning med spesialregulering vært benyttet i disse timene, og nåverdien av slik bruk ble estimert til 0,06 MNOK. Statnett er motvillig til å bruke sine virkemidler til å unngå nettinvesteringer i regionalt distribusjonsnett, og det er derfor en forutsetning at Statnett og nettselskapene kan finne virkemidler for å gi alternativer til nettutbygging når det er rasjonelt og som ikke skaper nye utfordringer på noe nettnivå.

I OEDs brev til RME i mars 2021 er det spesifisert at RME skal: «fastsette nettselskapenes ansvar for flaskehals i eget 22 kV-nett og nedover, inkludert transformering mellom 22 kV og overliggende nett». *Vi foreslår at regionalnettseiere også får tilgang til virkemidler for å håndtere flaskehals som oppstår også på høyere spenningsnivå i regionalt distribusjonsnett når dette er rasjonelt for å unngå/ redusere/utsette nettinvesteringer.* Vi er innforstått med i) at fleksibiliteten fra våre nettkunder skal håndteres gjennom avtaler og ii) at bruken av slike virkemidler fra regionalnettseierne må koordineres på en god måte med systemansvarlig.

7 Koordinering myndigheter

Ulike myndigheter har ulike oppgaver, så det er naturlig at ulike myndigheter ikke alltid drar i samme retning. Vi mener likevel at bedre koordinering av ulike myndigheter, både på nasjonalt nivå og regionalt/lokalt vil gi mer smidige prosesser, redusere ledetidene og i noen tilfeller også redusere kostnadene for nett.

I Energimeldingen er det derfor viktig å fokusere på det store bildet og målsetningene som er satt på elektrifisering og etablering av ny grønn industri og *vise hvilken rolle fylker og kommuner har i å bidra konstruktivt til at prioriterte nettprosjekter kan gjennomføres raskt.* Vi ser en stadig økning i byråkratiseringen rundt føringsveier, saken må forelegges mange ulike etater som alle har ventetid og kan gi avslag. Slike avslag fører til at prosjektet må re-prosjekteres. Kost-nytte bør vurderes for alle slike elementer i den oppgaven vi står overfor nå.

Nå opplever vi at kommunaldepartement sender krav til kommuner som igjen klager på nettutbygginger. Vi ser også at fylker klager på linjer som de selv er avhengig av å få på plass raskt, f.eks. til lading av elferger. Økt oppmerksomhet om betydningen av linjene på tvers av departementet og etater kan ha en positiv effekt på ledetiden.

Generelt er det også viktig at flere fylker og kommuner forstår viktigheten av å koordinere sine planer om nye industriområder med kraftsystemet. Vi tror at en Energimelding som peker på viktigheten av nett, ledetiden og kostnader forbundet med nettutbygging vil ha en effekt. Vi som nettselskap har naturligvis en viktig rolle i å formidle det samme budskapet, noe vi i aller høyeste grad også gjør. Vi vil også øke innsatsen med informasjon og dialog overfor kommuner, fylker og næring i våre respektive regioner.

8 Innspill til tema i en elektrifiseringsstrategi

De konkrete innspillene som er gitt i dette dokumentet er endringer som kan innføres relativt raskt og som vil bidra til å nå målene om elektrifisering, reduserte klimagassutslipp og etablering av ny, grønn industri.

Det vil likevel være et behov for å etablere en elektrifiseringsstrategi som ser grundigere på alle prosesser og rammevilkår opp imot de overordnede målene. Det er mange dilemmaer knyttet til nett som vil kreve en grundig og helhetlig gjennomgang for å sikre best mulig rammer for nett som et verktøy for å nå målene som er satt. Noen eksempler på tema som må inngå i en elektrifiseringsstrategi er:

- Vurdere konsesjonsprosessen helhetlig og vurdere hvordan den kan forbedres, strømlinjeformes og forenkles utover de forslagene vi kommer med i dette dokumentet som har hovedfokus på forenkling som gir økt hastighet. Tydelige tidsfrister bør også gis til alle involverte i prosessen. Målet må være prosesser som både går raskere, men som samtidig har en tilstrekkelig grundighet for interessentene.
- Nettselskapenes inntektsrammeregulering danner de økonomiske rammene for nettselskapenes prioriteringer. Det er en kompleks modell der mange hensyn skal tas. I en elektrifiseringsstrategi kan også parametere og oppsettet i inntektsrammereguleringen vurderes opp mot samfunnets mål om hastighet i nettutbyggingen og behovet for incentiver til økt proaktivitet versus kostnadseffektivitet.
- Kostnadsincentivene til nettkundene bidrar til kostnadseffektivitet i nettutviklingen. Samtidig er det mange nettkunder som mener at nettkostnaden er til hinder for at de kan elektrifisere. Forholdet mellom kostnadseffektivitet, en rask elektrifisering og kostnadsbyrden for ulike grupper av nettkunder er dermed også noe som bør ses helhetlig på i en elektrifiseringsstrategi.
- I områder med begrenset nettkapasitet, der det er et ønske om å oppnå både utslippskutt fra eksisterende industri, elektrifisering av transport og å legge til rette for ny, grønn industri, skal noen typer kunder prioriteres før andre? I dag er nettselskapene pliktige til å prioritere kunder i den rekkefølgen de bestiller nettkapasitet, noe som under normale forhold vil være riktig. Spørsmålet er om dette er samfunnets prioritering også de neste 10 årene.
- Førstemann til mølla gjelder for nettanlegg ved at de kundene som utnytter eksisterende nettkapasitet ikke betaler anleggsbidrag for å ta i bruk den. Dersom det ikke er plass til neste kunde i samme nettanlegg, må den kunden finansiere nytt nett gjennom anleggsbidrag. Spørsmålet er om ikke nettkapasitet nå er så etterspurt at også kunder som tar i bruk eksisterende kapasitet bør bidra til finansieringen av nettet gjennom en tilknytningsavgift per MW. Dette kan i så fall bidra til finansiering av nytt nett.
- Roller og modeller for nettutbygging bør vurderes, inkludert OPS-ordninger og at regionalnettseiere i noen tilfeller kan bygge sentralnett som Statnett overtar etter bygging.